

УДК 327.82(477)

М.Фесенко,
кандидат політичних наук,
науковий співробітник
Інституту світової економіки і
міжнародних відносин НАН України

ПРОБЛЕМИ АДАПТУВАННЯ УКРАЇНИ ДО ФОРМУВАННЯ НОВОГО МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ

Стаття присвячена дослідженню проблем адаптації України до формування нового міжнародного порядку. Констатуючи постійне зменшення ролі держави і збільшення ролі недержавних і наддержавних учасників міжнародної системи, автор пов'язує можливість для України дати адекватні відповіді на нагальні міжнародні виклики сучасності із пошуком балансу між прагненням до участі в європейській і євроатлантичній інтеграції та підтримкою комплексних відносин із Росією.

Ключові слова: міжнародний порядок, адаптація, держава, полюс, інтеграція, баланс сил, міжнародні відносини.

Фесенко М. Проблемы адаптации Украины к формированию нового международного порядка

Статья посвящена исследованию проблем адаптации Украины к формированию нового международного порядка. Констатируя постоянное уменьшение роли государства и увеличение роли негосударственных и надгосударственных участников международной системы, автор связывает возможность для Украины дать адекватные ответы на вызовы современности с поиском баланса между стремлением к участию в европейской (а также евроатлантической) интеграции и поддержкой комплексных отношений с Россией.

Ключевые слова: международный порядок, адаптация, государство, полюс, интеграция, баланс сил, международные отношения.

Fesenko M. Problems of Adaptation of Ukraine to Forming of New International Order

The article analyzes the problems of the adaptation of Ukraine to forming of a New International Order. Noting the constant decrease of the role of state and increase of the importance of the non-governmental and supranational participants in the international system the author believes that Ukraine may face today's problems by means of finding the balance between the striving for participation in the European (Euroatlantic) integration and maintaining complex relations with Russia.

Key words: international order, adaptation, state, polar, integration, balance of power, international relations.

Проблема адаптування України до умов сучасної системи міжнародних відносин позначена впливом загальнопланетарних тенденцій: глобалізації, регіоналізації, інтеграції, фрагментації та демократизації. Вплив цих процесів означатиме подальшу необхідність адаптації зовнішньої політики України до нового міжнародного порядку. Адже наша країна і далі прагнутиме інтегруватися у світ країн-лідерів, приєднання до яких означатиме, перш за все, виконання певних умов, які диктуються

переліченими вище тенденціями з метою відповідності їхнім критеріям та стандартам.

При реалізації зовнішньої політики України слід враховувати постійне зменшення ролі держави і збільшення ролі недержавних і наддержавних учасників міжнародної системи. Безсумнівно, існує питання, що пов'язане із роллю державного суверенітету, яке Україні доведеться вирішувати найближчим часом. Прагнення участі в європейській інтеграції — асоціативного співробітництва або повного членства в ЄС — обумовлює необхідність позбутися принаймні частини державного суверенітету. У той же час участь в євроатлантичній інтеграції — співробітництво з НАТО або членство в ньому — вимагатиме не лише наявності суверенітету, а й готовності його захищати. Зрозуміло, що тут постає складна проблема узгодження діяльності в різних сферах державної політики і знаходження компромісу між концентрацією функцій на державному рівні у сфері політичній і військово-політичній та переміщенням повноважень на наддержавний рівень у сфері економіки, соціальної політики і фінансів.

В умовах зростаючої взаємозалежності структурні обмеження міжнародної системи істотно впливають на реалізацію зовнішньополітичних цілей України та захист її національних інтересів. Різний ступінь організації полюсів, що виявляється на всіх рівнях міжнародної взаємодії, викликає активізацію асиметричних загроз. Загострення етнічних проблем, міжнаціональних суперечностей є наслідками структурних змін. Параметри регіональної безпеки визначають деякі особливості зовнішньої політики України. Як незалежна держава, вона, з одного боку, є наслідком структурних змін у період біполярності, а з іншого — каталізатором наступних системних змін як у структурному вимірі, так і в інших системних факторах.

Основними імперативами зовнішньої політики України в епоху постбіполярності є її системні особливості, а саме: участь у процесах глобалізації для збільшення функціональної взаємозалежності в рамках європейської підсистеми та участі у формуванні гомогенного «полюсу сили» в Європі; подальша демократизація як засіб зміцнення цієї гомогенності в її внутрішньополітичному вимірі та запобігання виникненню традиційних військових конфліктів; виконання «стабілізуючої» ролі в системі з метою не допустити революційної зміни основних параметрів постбіполярності в Європі та збільшити «симетричність» у системі на противагу загрозливим асиметричним тенденціям; структурне і функціональне розширення простору взаємозалежності шляхом побудови відносин із «третіми країнами», активізації відносин з існуючими інститутами: ЄС, НАТО, СОТ, СНД та ін. [1].

Слід зазначити, що процес адаптування України до сучасних умов міжнародної системи відбувається під впливом декількох полюсів. Перш

за все тих, що належать до євроатлантичної цивілізації, а саме — ЄС та США з одного боку та Російської Федерації з іншого.

На думку українських учених О. Коппель та О. Пархомчук, руйнація системи балансу сил, домінування США, посилення НАТО, тенденції до оформлення багатополюсності стали факторами, що впливають на адаптування України до змін у сучасній системі міжнародних відносин. Перехід до багатополюсного світу в умовах домінування США, поява нових потенційних центрів тяжіння різної політичної, економічної, військової ваги, очевидно, можливий лише через системну інтеграцію континентальних і трансконтинентальних державних угруповань, тому що жодна з країн сучасного світу, за винятком США, не може отримати статусу світової держави окремо, не виступаючи складовою певного інтегрованого цивілізаційного утворення. Це стосується як європейських країн, так і Росії, Китаю, держав ісламського світу [2, С. 192].

На формування взаємовідносин України із зовнішнім світом впливає європейська цивілізаційна приналежність її народу, зумовлена її історичним минулим, географічним розташуванням, належністю до культурних традицій європейської цивілізації, демографічним складом населення тощо. Цей фактор впливає на проголошення та виконання політичних курсів урядів інтегруватися до світової спільноти, зокрема до євроатлантичних структур. Україна демонструє свій високий потенціал розвитку та можливість подальших демократичних перетворень, що веде до зростання її ролі на політичній арені світу. Завдяки вигідному розташуванню між кількома полюсами тяжіння вона може сприяти інтеграційним процесам у рамках геополітичної дихотомії Схід — Захід, а в майбутньому стати не тільки географічним, а й одним з політичних та економічних центрів Європи.

Поява на політичній карті світу незалежної України внаслідок глобальних трансформацій останнього десятиріччя ХХ ст. зумовила відчутні перетворення не лише в нашій країні, а й також у найближчому її геополітичному оточенні. Здобуття суверенітету українською державою, за визначенням З. Бжезінського, є однією з найважливіших геополітичних подій ХХ ст. Ставши незалежною, Україна, за оцінкою вченого, створила можливість для самої Росії стати насправді демократичною та європейською державою. Автор поділяє думку відомого політолога в тому, що Україна є новим геополітичним центром, без якого Росія втрачає статус євразійської імперії. Відтак Україна є вагомим чинником трансформаційних процесів у РФ і за допомогою Заходу продовжує реалізацію політики інтеграції до євроатлантичної спільноти та демократичних перетворень, що має опосередкований та прямий вплив на еволюцію політичних переконань, вибір та прийняття рішень російським суспільством та політичним істеблшментом.

Україна і США зацікавлені у взаємній прихильності, яка обопільно потрібна їм для розширення кола демократичних країн, стабільності та економічного процвітання. Довгострокові цілі Сполучених Штатів щодо України, а також самої України збігаються: демократична, ринково налаштована, заможна держава, заснована на верховенстві права та інтегрована в Європу. Для США зазначені цілі є постійними і підкріплюються міцним двопартійним консенсусом. Для досягнення цієї мети надзвичайно важливо і надалі зосереджуватися на довгострокових цілях і не дозволяти кожній зміні внутрішньої політики України впливати на політику щодо неї з боку США. Не слід ігнорувати поточні події, навпаки, наша здатність з ними впоратися буде сильнішою, якщо вони будуть інтегровані в послідовну довготривалу стратегію. Саме тому Сполучені Штати й надалі підтримуватимуть програму реформ, яка відповідає прагненню України інтегруватися в Європу.

США постійно заохочували добрі відносини між Україною і Росією як сусідами: Україна, що реформується, повинна прагнути, аби поряд з її кордонами була охоплена реформами Росія, і навпаки.

Україні, мабуть, завжди будуть потрібні російські енергоносії, тому ці країни приречені бути головними торговельними партнерами. Сполучені Штати підтримують і регіональні, і двосторонні економічні угоди, якщо країни вільно їх укладають, і це не зменшує можливості цих країн інтегруватися в міжнародний ринок і трансатлантичну спільноту.

Динамічність сучасної системи міжнародних відносин спонукає до швидкої адаптації зовнішньої політики України до нових реалій. Прагнення України ввійти у двоєдину трансатлантичну цивілізацію викликають прогнозовану реакцію Росії: не допустити втрати геополітичного та гео економічного впливу на Україну. Небезпечною може стати зміна у співвідношенні сил в Європі, внаслідок чого Україна опиниться в політичній ізоляції. Розширення ЄС та НАТО обумовлює подальшу зміну в формуванні полюсних інтересів між Росією, Європою та Америкою, у межах яких і знаходиться Україна. Зміна у співвідношенні цих інтересів безпосередньо впливає на внутрішню та зовнішню політику нашої держави, яка повинна постійно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі і виробляти політику стабілізації відносин у вищезазначеному трикутнику.

Розширення ЄС на Схід відповідає національним інтересам України. Воно збільшує зону стабільності в Європі, зменшуючи вірогідність виникнення нових конфліктів, які могли б мати негативні для України наслідки. Основним питанням при цьому залишається розподіл функцій та впливу між ЄС і НАТО. У процесі подальшого розширення співпраці України з НАТО посилюватимуться політичний та економічний тиск Росії, від якого немає надійного захисту.

На початку XXI ст. основним змістом зовнішньої політики України є пошук такого співвідношення між прагненням до участі в європейській та євроатлантичній інтеграції та необхідністю підтримувати комплексні відносини з Росією, яке б максимально відповідало національним інтересам. Орієнтовно така система інтересів могла б мати наступний вигляд: збереження та посилення всіх позицій в європейських структурах, зокрема в Раді Європи; поглиблення співпраці та відносин з ЄС, зокрема недопущення ізоляції України з боку Заходу; проведення проєвропейської зовнішньої політики на основі концепції «єдиної Європи», без ізоляції Росії; підтримка поглиблення стосунків Україна—НАТО відповідно до інтересів першої та її готовністю і бажанням народу інтегруватися в цю структуру; підтримка Росії в її ініціативах, не спрямованих на конфронтацію із Заходом; нейтралітет у протистоянні Схід-Захід; намагання відігравати роль посередника в регулюванні конфліктів в Європі; підтримка проєктів на зменшення залежності України від сусідніх центрів сили. Таким чином, основною вимогою як до теоретичного, так і до практичного втілення зовнішньої політики України залишається завдання своєчасно враховувати та оцінювати зміни, що відбуваються у сучасній системі міжнародних відносин та передбачати провідні тенденції в її еволюції.

Серед деяких українських учених існують песимістичні передчуття стосовно долі України та її шансів увійти в групу передових країн XXI ст. Так Ю. Павленко зазначає, що розрахунки на поліпшення майбутнього України, які засновувалися на її нібито багатих природних ресурсах, можливостях розвитку сільського господарства і створеному за часів СРСР потужному індустріальному потенціалу, не виправдали себе. Україна, бідна на енергоресурси, має малоефективне сільське господарство, промисловість базується на застарілих технологіях і має чимало проблем у соціальній сфері. Це визначає швидке сповзання нашої країни у велику групу малоперспективних держав «третього світу» латиноамерикансько-африканського зразка. Вітчизняний науково-технічний потенціал спроможний забезпечити прорив у розвитку в напрямку до створення суспільства постіндустріально-інформаційного типу, але за відсутності солідних інвестицій, в умовах деградації соціальної сфери і ці сподівання можуть не виправдатися [3].

Актуальним дослідженням з тематики проблем адаптування України до умов сучасної системи міжнародних відносин та шляхів подолання її концептуальної кризи у процесах трансформації пострадянського суспільства є праця українського вченого О. Скаленка «Глобалізація XXI ст.: реалії й концепції» [4]. Автор підкреслює, що факт неусвідомленості сутнісних причин розвалу радянської наддержави серед її колишніх

республік, у тому числі й України, свідчить про наявність методологічної та концептуальної кризи у сфері соціально-економічного розвитку.

У національному сенсі найбільш актуальним й стратегічним завданням у розвитку України залишається першочергове вирішення методологічних проблем системної трансформації суспільства й конкретної концептуалізації програм соціально-економічного зростання. У цьому сенсі згадаємо, що ця проблема (у глобальному плані) пов'язана не тільки з нашими внутрішніми потребами та зовнішніми реаліями, а й насамперед з глобалізацією та інформатизацією світового процесу на тлі глобальної методологічної кризи.

Саме ця ситуація є причиною системної кризи й специфічної загальмованості реформ в Україні. Сьогодні на «передній план» соціально-економічного розвитку вийшли інформація, інтелект та інновації як глобальні і резервні ресурси загальнолюдського й національного прогресу. Інформаційний ресурс повинен мати стратегічний статус, тому що сьогодні він єдиний інструмент у розв'язанні проблеми виживання й побудови ефективних, безпечних і глобально конкурентоспроможних економічних систем. Тому перед Україною постає невідкладне завдання формування програм соціально-економічної діяльності і розвитку на нових, враховуючи імперативні тенденції глобалізації та інформатизації, методологічно-концептуальних засадах.

Актуальною для розвитку українського суспільства є розробка таких концепцій: «Сучасні виміри соціально-економічної методології», «Суспільно-консолідуєча роль і прогресотворча функція національної ідеї», «Концептуальні особливості національного партійного будівництва», «Духовні й морально-правові важелі саморегулювання суспільства». «Системно-інформаційна концепція прискореного розвитку України», «Концепція інтеграції України в загальносвітові процеси». «Системно-інформаційна теорія і методологія антикризового розвитку в сучасних умовах» [4].

Після розпаду біполярної системи міжнародних відносин дискусія між політологами продовжується навколо питання, яким став світ: монополярним чи багатополярним. Більшість коцептуалістів, в основному представники неореалістичного напрямку, вважає, що в сучасній системі міжнародних відносин головну роль відіграють Сполучені Штати. З цього погляду актуальним постає питання аналізу функціонування української держави як актора у сучасній системі міжнародних відносин за умов домінування в ній Сполучених Штатів. Тут може прислужитися теорія «гегемоністської стабільності», яка була розроблена на початку 1980-х рр. американськими політологами Р. Кеохейном та Р. Гілпіном [1] для пояснення проблеми стабілізації економічних відносин у системі з одним

учасником-гегемоном. Низку важливих положень аналізу гегемонії статичних систем пізніше було узагальнено і поширено на міжнародно-політичну та інші суспільні системи.

Дослідження науковців, представників ліберальної течії в теорії міжнародних відносин також важливі і враховуються при аналізі даної тематики. Особливої уваги заслуговує монографія Дж. Ная, присвячена розгляду політичної ситуації у світі в контексті існування гегемона — США, який має можливість формувати міжнародну систему відповідно до власних інтересів [5, С. 102–104].

Теорія гегемоністської стабільності виходить із традиційного уявлення про анархічність міжнародної системи, наслідком чого є непевність держав щодо поведінки одна до одної і «дилема безпеки». За цією концепцією, наявність гегемона, всупереч положенням класичного реалізму, може бути стабілізуючим чинником міжнародних відносин, тому що він використовуватиме власні ресурси в інтересах системної стабільності. В основу моделі гегемоністської стабільності покладено припущення про те, що стабільність міжнародної системи потребує домінування однієї держави, яка визначала б та нав'язувала правила взаємодії між елементами системи. В сучасних міжнародних відносинах діяльність міжнародних організацій тим чи іншим чином ініційована США, відіграє значну стабілізуючу роль як в інтересах самих США, так і всієї системи міжнародних відносин.

Перед зовнішньою політикою України постали дилеми на зразок «Схід–Захід», «ЄС–СНД» і т. д. Такі самі альтернативи постали й перед державами ЦСЄ, які вирішували їх, виходячи з логіки балансування. Ускладнення цих проблем не завадило збільшенню ролі України як фактора регіональної політики на теренах Європи та пострадянського простору. Зростання тиску на Україну одночасно і з боку Росії, і з боку США — це наслідок не тільки і, можливо, не стільки прорахунків української зовнішньої політики, скільки результат зміни конфігурації сил в Європі й одночасного підвищення вимог до всіх елементів регіональної системи.

На сьогодні критичне послаблення американського лідерства в Європі очевидне. Можливо, зарано вести мову про руйнацію моделі гегемоністської стабільності в масштабі всього світу, але на регіональному рівні, очевидно, відбуваються структурні зміни в цьому напрямку. Сучасний стан справ дедалі більше нагадує триполярне протистояння, можливо, не антагоністичне (оскільки доля спільних інтересів полюсів є високою), але таке, що формує принципово нове політичне середовище в регіоні ЦСЄ та Східної Європи.

Теорія гегемоністської стабільності передбачає спільний для держави і міжнародної системи загалом ефект політики одного з полюсів. Цей ефект здебільшого полягатиме в тому, що, переслідуючи власні інтереси, держава-гегемон буде здатна формулювати і впроваджувати такі міжнародні «правила»,

дотримання яких іншими державами збільшувало б стабільність системи загалом. Дотримання цих норм іншими країнами, у свою чергу, залежатиме від системи розподілу благ, що є результатом існування цієї конкретної системи.

Динаміка моделі гегемоністської стабільності може привести до її кризи та занепаду. Це відбувається, як правило, внаслідок невдоволення принципами розподілу або втрати гегемоном здатності або бажання виконувати свої функції. У цьому випадку відбувається встановлення системи силової рівноваги, причому ймовірність виникнення конфліктів у цей перехідний період помітно збільшується.

Постбіполярна система міжнародних відносин за багатьма ознаками відповідає моделі гегемоністської стабільності, хоча й деякі структурні характеристики вносять специфіку. Найбільш суттєвим є ступінь гетерогенності системи, що ускладнює формування міжнародних режимів і впровадження міжнародних норм у політичне міжнародне життя. Але поряд з «гегемоністськими» засобами забезпечення стабільності в постбіполярній системі присутні й традиційні, до яких в першу чергу належать міждержавні коаліції.

Особливості європейської регіональної системи полягають у поетапній еволюції моделі гегемоністської стабільності. Період її розвитку і занепаду можна розділити на три основні етапи: 1) 1991–1993 рр.; 2) 1993–2001 рр. та 3) від 2003 р. Перший етап характеризувався становленням моделі та впливом цього процесу на зовнішню політику держав регіону, оформленням інститутів, що регулювали цей процес. Другий позначився занепадом моделі і формуванням альтернативного підходу балансування. Індикатором цих процесів стали зміни в перебігу регіональних конфліктів, причиною — зміни в зовнішній політиці Росії. Змістом третього етапу є «сповзання» регіональної структури від гегемоністської моделі до триполярного балансування, наслідком чого можуть стати структурні зміни регіонального масштабу [1].

Вплив зазначеної еволюції системи регіональної стабільності в постбіполярний період на Україну очевидний. Перший етап надав сприятливі можливості приєднання до «гегемоністської» коаліції на чолі зі США. Другий обумовив низку дилем, характерних для конкурентного середовища балансування, тобто євроатлантичного. Третій не лише підсилив їхню значущість, а й збільшив традиційні геополітичні переваги України. Стабільність в умовах зміни моделей багато в чому залежатиме від збереження високого ступеня економічної взаємозалежності регіону, а також від тенденції до демократизації. Очевидно, що як перше, так і друге не втрачають своєї актуальності для забезпечення сталого розвитку України.

Підсумовуючи вищезазначене, автор поділяє позицію українського вченого В. Манжолі, який зазначає, що «посилюються тенденції до

становлення багатопольярного світового порядку за рахунок зміцнення позицій об'єднаної Європи, Росії, Китаю. Характер їх взаємодії з глобальним лідером США дедалі більше нагадує мультипольярне балансування» [6, С.14]. У зв'язку з цим для нашої держави важливим стає «дотримання принципу рівнонаближеності, послідовне взаємовигідне співробітництво, що становлять національний інтерес України, уникнення різкого хитання від одного стратегічного напрямку до іншого» [6, С. 15].

Євроатлантичний простір для України вибудовується в контексті суперництва США із РФ та концептуалізується навколо так званої «нової Європи», включення України до якої дасть можливість США ефективніше використовувати цю групу держав для контролю над розвитком інтеграційних процесів у Європі. Концепція «Великої Європи» має конкретну геополітичну формулу трикутника Україна—ЄС—РФ. Це проєкт, де Україна — системоутворюючий ланцюг [6, С. 17-18].

У контексті адаптації України до умов сучасного світового порядку слід особливо звернути увагу на вислів відомого українського вченого Є.Камінського, який найліпше характеризує трансформацію сучасної системи міжнародних відносин та актуалізує вивчення цього процесу: «Сьогодні в міжнародній системі змінюється все, починаючи від звичного набору держав, що визначають стратегію світового розвитку, і завершуючи відмовою низки європейських велетнів від деяких власних повноважень на користь наддержавних структур управління. Від нашої здатності зрозуміти сутність змін у світовій системі залежить саме виживання людства. Воно необхідне для того, щоб виробити правильні оцінки, підходи, стратегії та рішення» [7, С. 47]. Це дозволить попередити деструктивні трансформації системи міжнародних відносин, а відтак зберегти світову цивілізацію та забезпечити її суспільний прогрес.

Література

1. *Модель* «гегемоністичної стабільності» постбіполярної міжнародної системи та місце в ній України // Center for International Studies. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.cirs.kiev.ua/index.php?cmd=Index/Page&page=0211>
2. *Коппель О.* Міжнародні системи та глобальний розвиток: Навч. посібник / О. Коппель, О. Пархомчук. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. — 314 с.
3. *Павленко Ю.* Глобалізація і її протиріччя / Ю. Павленко. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.iweir.org.ua/doclidgenya_arxiv.htm
4. *Скаленко А.* Глобалізація ХХІ : реалии и концепции / А. Скаленко. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.iweir.org.ua/doclidgenya_arxiv.htm.
5. *Нью J.* Bound to Lead. The Changing Nature of American Power / J. Nye junior. — N.Y. : Basic Books, 1990. — 307 p.

6. **Манжола В.** Квадратура інтеграційного кола / В. Манжола // Політика і час. — 2007. — № 4. — С. 52–55.

7. **Каминский Е.** Организационное завершение проекта «Евро-Американская цивилизация» и новый мировой порядок / Е. Каминский // Цивилизационная структура современного мира : В 3-х т. — Т.2: Макрохристианский мир в эпоху глобализации / Под ред. Ю.М. Пахомова, Ю.В. Павленко. — К. : Наукова думка, 2007. — С. 47–55.

УДК 321.727(48)

Я. Черногор,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник
Інституту світової економіки
і міжнародних відносин НАН України

МОНАРХІЧНА ФОРМА ПРАВЛІННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇН (НА ПРИКЛАДІ ДАНІЇ, ШВЕЦІЇ ТА НОРВЕГІЇ)

Стаття присвячена дослідженню питання особливостей формування зовнішньої політики скандинавських країн (на прикладі Данії, Швеції та Норвегії), передусім з точки зору впливу монархічної форми правління цих держав на їх зовнішньополітичний курс. Автор аналізує законодавчо оформлені повноваження королів скандинавських країн, характеризує давні монархічні традиції та сучасні принципи визначення зовнішньополітичного курсу цих держав.

Ключові слова: скандинавські країни, монархія, король, конституція, зовнішня політика, законодавство, традиція.

Черногор Я. Монархическая форма правления и особенности внешней политики скандинавских стран

Статья посвящена исследованию вопроса особенностей формирования внешней политики скандинавских стран (на примере Дании, Швеции и Норвегии), прежде всего с точки зрения влияния монархической формы правления этих государств на их внешнеполитический курс. Автор анализирует законодательно оформленные полномочия королей скандинавских стран, характеризует древние монархические традиции и современные принципы определения внешнеполитического курса этих стран.

Ключевые слова: скандинавские страны, монархия, король, конституция, внешняя политика, законодательство, традиция.

J. Chornogor Monarchical Form of Government and Peculiarities of Foreign Policy of Scandinavian Countries

The article deals with peculiarities of forming the foreign policy of the Scandinavian countries (Denmark, Sweden, Norway) taking into account the influence of their monarchical form of government on their foreign policy direction. The author analyses the legislative plenary powers of the Scandinavian monarchs, monarchical traditions and modern principles of defining the foreign policy of these countries.

Key words: monarchy, king, constitution, foreign policy, Scandinavian countries, legislation, tradition.